

Een wondere gedenkdag IN NEERLANDS NATIONALE LEVEN

In de eerste week van Mei heeft onze Koningin het langst van alle Oranjevorsten over ons land geregeerd.

diep levend zal hij Calvinist zijn. In den nacht van zijn leven gaat het licht ook over zijn dood op. Het Wilhelmus zegt dat alles zoo wonder-schoon. En wanneer dan op de uitgesleten grijs-bruine traptreden van het Prinsenhof te Delft een doffe slag wordt gehoord, pistoolvuur heeft geflits, dan is Willem

Maurits! Ik zie hem het liefst, omringd door zijn schitterende veldheeren met klinkende namen, altemaal mannen van het flonkerende harnas. En nu is hij ziek en zijn ziekbed zal zijn sterfbed worden. Die voortgejaagde mensch wordt door God in de stille gebracht, zal gaan door het dal des doods. En dan zijn rond dat ouderwetsche bed met zijn hemel geen veldheeren meer, maar alleen een eerwaardige grijsaard, Johannes Bogerman, eens de voorzitter der Dordtsche synode. En Bogerman spreekt tot hem over „het zien op God zonder Wiens wil niet één haar van ons hoofd vallen kan en ten aanzien van Wiens Goddelijken raad onze tijd niet zal worden verkort.” Daarop antwoordde Zijne Vorstelijke Genade, zoo lezen we in Bogermans boekje over dit sterfbed: „Ik houd dit ook zoo; ik ben wel besloten.” Gods hand over Oranje. De gejaagde veldheer, overstelpt door al de beslommeringen en zorgen des levens, vindt rust. God haalt een kind thuis, zijn naam is Prince Mouringh. Maar ook heeft Maurits aan de toekomst

WILLEMI PRINS VAN ORANJE SAEVIS TRANQUILLUS IN UNDIS

Vóór me zie ik den Dillenburg! Het groote gezin, de donkere blik van den stillen vader Willem den Oude, de zachte glans in het oog van Juliana van Stolberg met haar wonderen, witten kap! 1533, 1544. Ge kent deze twee jaartallen toch? Als ge een kind van 11 jaar ziet weggaan uit de veilige beslotenheid van het gezin, zou dan niet bij u onwillekeurig de gedachte opkomen: „Zoo jong nog, en dan aan dat pralende oppervlakkige hof van Karel V? Nu zal misschien wel spoedig de belofte aan moeder om altijd te bidden, weggelachen worden!” Maar Moeder bidt en God zorgt. Het gebed van een geloovige vermag veel. Over Willem van Oranje zal de storm van het leven slaan en in hem zal komen de groote smart, zooals eens Ulfers schreef in zijn „Oostloorn.” Dat maakt van den gracieusen levenslustigen Prins den reeds ouden man, hoewel hij niet ouder dan 51 jaar werd. Diep gegroefde rimpels bedekken zijn voorhoofd, de glinsterende oogen vol levensmoed staan nu dof, starend in een donkere toekomst. Maar ge kent toch die Latijnsche zinspeling van hem: calvus capite, zoo kaal van hoofd, zoo

van Oranje voor altijd thuis. Een kind van God roept erbarmen in over zijn „ziel en dit arme volk.” In de zaal waar hij den laatsten adem uitblies, staat de wieg van Frederik Hendrik, nog geen half jaar oud. Leven en dood, ze zullen elkaar meer ontmoeten. Maar Gods hand geleidt. Maurits, de opvolger van Vader Willem is nu 17 jaar.

Wederom licht ik een tip van den sluier op. Het is 1625. Maurits, de geniale veldheer, heeft nu reeds 40 jaren geregeerd over onze landen, hij heeft in een beklemmenden climax door tal van verrassende belegeringen en veldslagen ons land dichter gebracht bij de vrijheid.

Naar een schilderij van Vrint

van zijn geslacht gedacht, hij zelf bleef ongehuwd en nu drong hij op overtuigende wijze bij zijn broer Frederik Hendrik, den reeds veertigjarigen, aan om te huwen.

Deze vindt zijn Amalia v. Solms, de vrouw die zoo onnoemelijk veel heeft gedaan voor de grootheid van Nederland in onze gouden eeuw.

Hun eerste kind is een Willem; na een zevental dochttertjes, die helaas niet alle in het leven blijven, wordt Hendrik Lodewijk geboren. Doch deze tweede zoon, draagt hij niet met zich mee de sombere gedachten, die aan de namen van zijn beide oud-ooms zijn verbonden? Nog hetzelfde jaar moesten de ouders hun kind weer afstaan.

En wanneer dan Willem II leeft in de blijde hope van het vader worden, na zijn huwelijk met Mary Stuart, dan leeft Nederland mee in de spanning. Men hoopt op een zoon.

Maar helaas, acnt dagen vóór zijn geboorte luiden eerst doodsklokken. Blij gebeier had men reeds in gedachten gehoord, het werd somber gelui.

Willem II, 24 jaar oud, was opgeroepen voor den troon van den Almachtige. En de jonge Moeder, 17 jaar oud, zit verenzaamd bij de wieg van haar eerste, onzen Willem III.

En eerst moet een rouwstoet het Binnenhof verlaten, voordat eenige dagen daarna de doopstoet onder de poorten doorrijdt. Sombor is alles rond de geboorte van dit kind. Rouw was zijn doópkleed.

Maar het is Gods hand over Oranje. Willem, het kind van Staat, het kind zonder jeugd, wordt één der grootsten van zijn geslacht.

En wanneer ook voor hem de ure des doods aanbreekt, dan treurt Europa om een wereldgrootte. Nog slechts 52 jaar oud is ook voor hem zijn levenseinde genaderd, en rond zijn sterfbed is het eenzaam. Geen snik van een gemalin wordt gehoord, nooit heeft een kind op zijn knie gespeeld.

En nu uit? Neen, God zorgt. De Friesche tak gaat de beteekenisvolle rol, die het Oranjehuis speelde en speelt in de historie van ons land, nu spelen. Johan Willem Friso, de jonge fiere Prins, en Mayken Meu, de lieve moeder, zijn nu de eersten van den lande.

Friso stond reeds op negenjarigen leeftijd bij het sterfbed van zijn Vader. Helaas, hij zou niet op bed voor de laatste maal zijn hoofd neerleggen.

Woest opgezweept water slaat hoog op, een kantelende veerpont sluit het graf boven een 24-jarigen Prins.

„Verdrinkt bij den Moerdijk,” heet dat in onze geschiedenisboeken. En zes weken na dezen zwarten dag wordt de treurende Prinses Marie moeder van haar eersten zoon: Willem IV.

De intelligente Prins met zijn zoo inremend karakter, zwak naar het lichaam, sterk naar den geest, vindt zijn levensgezellin in Prinses Anna van Engeland.

En volgt nu weer het refrein des levens: gewon zonen en dochteren? Helaas neen, tot tweemaal toe wordt blijde ver-

vulling aanstonds droeve teleurstelling en eerst na een dochter wordt in 1748 Willem V geboren.

God zorgt, ook al is deze Prins slechts drie jaren oud, wanneer zijn Vader sterft; en voor de eerste maal in de geschiedenis van het huis van Oranje leeren wij het woord „regentes” kennen.

Als wij dit alles zoo overzien, dan kunnen wij ons de diepe vreugde indenken van Willem V en Wilhelmina van Pruisen, toen zij grootouders werden over den kleinen Guillot, den lateren Koning Willem II. Zij waren de eersten in de lange rij van vorsten, die deze vreugde mochten beleven.

En nu God rijken zegen gaf, wordt het zoo vreemd in onze historie. In die jaren lezen wij Fransche namen in de geschiedenis en onder de namen der Oranjes staan nu buitenlandsche steden als geboorteplaats of als plek van overlijden. Het zijn ballingen, dolende vorsten. De Marseillaise viert hoogtij in onze landen!

Die tijd ontroert door zijn diepe sober-

heid. Maar als dan weer een visscherswagen gereden heeft over het strand te Scheveningen, dan zijn Oranje en Nederland wederom één en bij de familiegroepen zijn het niet weinige kinderen, die het schilderij of de teekening opfleuren. Wijd vertakt zich nu de Oranjestam, de Oranjestam bloeit voort. Dit alles bereikt wel zijn hoogtepunt in de Haagsche kerk in 1840, wanneer daar Kroonprins Willem wordt gedoopt.

Rond het doopvont staan: Koning Willem I; de eerste, die den leeftijd van 71 jaar mag bereiken.

Koning Willem II, die nog geen 57 jaar oud zijn doodsworsteling zou strijden in een rijtuig, rijdend door Tilburgs straten.

Koning Willem III, de rondborstige Vader van ons Volk. Hem heeft nu onze Vorstin in regeringsduur overtroffen. 41 jaren, 8 maanden en 5 dagen heeft hij zijn scepter gezwaaid over Nederland. Maar wij smeeken God af, dat aan onze Landsvrouwe moge worden bespaard zulk een droeve levensavond. Kroonprins Willem, de doopeling van

PRINS WILLEM IV

1840, stierf reeds op 39-jarigen leeftijd. Al de loten van den Oranjestam zouden afvallen, en in de onderschriften der groote familieportretten zou het trieste kruisje hoe langer hoe meer veld winnen. 1890. Een felle winter. Sombor tromgeroffel. Neerlands laatste mannelijke loot wordt ten grave gedragen. Die geschiedenis der laatste twaalf jaren scheen als door den doodsengel geschreven. O, zoo vaak, zoo angstig vaak, waren de deuren van den grafkelder opengegaan. Het waren vaak kleine looden kisten, maar ook deed in deze jaren de oudste van zijn geslacht, Prins Frederik, de broer van Koning Willem II, de zoo sympathieke 84-jarige grijsaard, zijn laatste gang naar Delfts Nieuwe Kerk. Maar Gods hand is over Oranje. Het is

niet enkel dofzwart dat rouwkleed over de kist van onzen laatsten Koning. Er teekenen een zich licht paarse bloemen af en een wit lint ligt over het zwart uitgespreid: „Van uw kleine kind Wilhelmina.” God zorgt. Al gaat het nóg zoo diep, Hij gedenkt aan Zijn genade. En wel kwam er weer rouw in onze dynastie, maar ook rijke zegen. Er is weer een gezin op Soestdijk met twee zusjes. Het was in 121 jaar niet meer voorgekomen, dat twee jaar achtereen een blijde gebeurtenis in ons Vorstenhuis plaatsgreep. En nu geeft God ons den zegen, dat onze zoo hooggeschatte Vorstin het langst mag regeeren over dit land bij de zee en den gordel van smaragd.

Wilhelmina! De jonge Koningin, vóór mij zie ik in gedachten dat teere schilderij van den 6en September 1898 en hoor ik haar hooge stem: „Ik zweer trouw...”
Wilhelmina! De vredesvorstin in een wereld vol beroering. Tot Amerika richt zij haar woord: „Moge het mensdom door Christus' ooggen leeren zien!” Gods hand was over Oranje! Gods rechterhand deed groote kracht. En op dezen stillen herdenkingsdag, dezen wonderen dag worden wij stil... en tot den Almachtigen God rijst onze bede van dank:
„O God, Gij zijt ons land goed geweest! Uw hand was zegenend uitgestrekt over ons Vorstenhuis en Volk!”

E. H.

HET JUBILEUM VAN DE MILITAIRE WILLEMSORDE

Het zal den dertigsten April 125 jaar geleden zijn, dat Koning Willem I de wet tot instelling van de Militaire Willemsorde te Brussel onderteekende, een en ander op voorstel van generaal Janssens, den toenmaligen minister van oorlog. De Grondwet van 1814 verleende den koning het recht, ridderorden in te stellen, en van dit recht maakte de vorst een jaar later reeds gebruik. Waarom werd de M.W.O., de mooiste orde, die ons land kent, maar tevens ook degene, die het moeilijkst verkregen wordt, ingesteld? Op deze vraag geeft de wet antwoord in artikel 1, waar men leest:

„Er wordt ingesteld eene Orde, strekkende tot belooning van uitstekende daden van moed, beleid en trouw, bedreven door diegenen, welke, zoo ter zee als te lande, in welke betrekking ook, en zonder onderscheid van rang of stand Ons en het Vaderland dienen. Deze Orde zal echter in bijzondere gevallen ook kunnen worden gegeven aan

vreemde militairen, niet in Nederlandschen dienst.”

En artikel 2 luidt dan:

„De Orde zal den naam dragen van de Militaire Willems-Orde.”

Militaire Willemsorde — het woordje „Willem” zou ongetwijfeld aanleiding kunnen geven tot de meening, dat de M.W.O. haar naam dankt aan den eersten Oranje-vorst. Dit is echter *niet* het geval. Het is de generaal Van Oorschot geweest, die dienaangaande een uitlegging gegeven heeft in het orgaan van het „Genootschap voor militaire traditie en uniformkunde,” waaraan het volgende ontleend is. Den naam dankt deze Orde aan den eersten prins van Oranje, Willem van den Hoorn of Guillaume au Cornet, een zoon van prins Theodonc van Bourgondië, die omstreeks 750 na Chr. geboren werd. Willem van den Hoorn nam deel aan den grooten strijd der Frankische vorsten en edelen tegen de in Frankrijk nestelende Saracenen. Hij slaagde er in, deze Mohammedanen uit de stad Orange en haar omgeving te verwijderen. Keizer Karel begiftigde hem daarop met het veroverde gebied als vrijgoed. Hij kon er als een vorst over heerschen. Deze eerste vorst of prins van Oranje was een vroom man. Hij deed in 804 afstand van zijn wereldlijke macht ten behoeve van zijn zoon, en trad in een door hem in Languedoc gesticht klooster. Daar stierf hij op 28 Mei 808. Hij werd heilig verklaard en komt als Sint Wilhelmus in den heiligenkalender voor. Men kan hem als het ware als den patroonheilige van de ridders der Militaire Willemsorde beschouwen.

Het zal nauwelijks betoog behoeven, dat de M.W.O. in deze 125 jaar herhaaldelijk is toegekend; in totaal 5874 maal; grootendeels is dit in Nederlandsch-Indië geschied. De eerste uitreiking gebeurde echter in Europa, op Franschen bodem, op den 30sten Juni 1815, en wel naar aanleiding van Quatre-Bras en Waterloo (18 Juni 1815). De „held van Waterloo”, onze latere Koning Willem II — zijn gewonde arm in zwart verband — reikte persoonlijk

Lt-Generaal H. N. A. Swart, getooid met het Commandeurskruis

de onderscheiding aan een 80-tal dapperen (alle hoofdofficieren en bataljonscommandanten bij de derde divisie) uit. De prins zelf, evenals Prins Frederik der Nederlanden, werd tot grootkruisridder benoemd (artikel 3 der wet houdt in, dat het Grootmeesterschap der Orde onafscheidelijk verbonden is aan de Kroon der Nederlanden.) Tot de gedecoreerden behoorden ook de generaals Wellington en Blücher.

Een gelegenheid, waarbij de Orde eveneens in grooten getale uitgereikt werd, was de Belgische Opstand en de Tien-daagsche Veldtocht. Velen dapperen werd toen het kruis op de borst gespeld. Doch, zooals gezegd, de uitreiking geschiedde daarna in hoofdzaak in Indië. En reeds aanstonds dient hier met groote eere genoemd te worden Z. Exc. de Minister van Staat, Dr H. Colijn, voor diens moedig en heldhaftig optreden op Lombok, 18 November 1894 (ridder 3e klasse, eere sabel). Verder noemen wij nog de namen van den overleden Gouverneur-Generaal

